

Psikolojik Danışman Eğitimi ve Mesleğin Profesyonel Kimlik Gelişimi için Gereksinim Duyulan Yasa ve Yönetmelik Düzenlemeleri

Counselor Education and Professional Identity Development for the Profession Required Laws and Regulations

Ragıp Özyürek^{ORCID}

Öz. Bu makalede Türkiye'deki psikolojik danışman eğitimi (PDE) ve mesleğin profesyonel kimlik gelişimi için gereksinim duyulan yasa ve yönetmelik düzenlemelerinin neler olabileceği üzerinde durulmuştur. Bunlar 11 başlıkta ele alınmıştır: Mesleki Yeterlilik Kurumu'nda PD, KPD ve OPD standartlarının tanımlanması, PD unvanı ile PDR mezunlarının devlet kuruluşlarında istihdamı, PDR anabilim dallarının eğitim fakültelerinde bölüm olmaları, Psikolojik Danışmanlar Odaları ile Psikolojik Danışmanlar Birliği yasının çıkması, MEB PDR Hizmetleri Yönetmeliğinin kapsamlı gelişimsel modele göre yeniden düzenlenmesi, Okul ve RAM'larda rehberlik öğretmenliği kadrosu yerine okul psikolojik danışmanlarının istihdam edilmesi, OPD uygulamalarıyla ilgili derslerde, uygulama öğrencilerine yardım eden "rehberlik öğretmenlerine, müdür yardımcılara ve müdürlere" ders ücreti ödenememesi, rehberlik öğretmenlerinin birden fazla okulda görevlendirilmesi, PDE veren programların akreditasyonu, ruh sağlığı yasasında psikolojik danışmanların sağlayacağı ruh sağlığı hizmetlerinin kapsanması, ve anaokullarındaki "rehberlik öğretmenliği" kadrosunun yeniden verilmesi şeklindedir. Her bir başlık "gereksinimler", "Ne aşamada?" ve "Nelerin yapılması / başlatılması gerekiyor?" alt başlıklarına göre açıklanmıştır. Sonuç bölümünde kısaca önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler. Psikolojik danışman eğitimi ve yasa ve yönetmelik düzenlemeleri.

Abstract. This article makes a point of counselor education in Turkey and the possible laws and regulations arrangements required for the development of professional identity of the profession. These are discussed under 11 titles: Counselor in Vocational Qualification Institute (Mesleki Yeterlilik Kurumu), defining the standards of Counselor, Career Counselor and School Counselor, employment of the graduates of Counseling and Guidance (PCG) in state institutions with the title of Counselor, department of PCG in faculties of education, enacting of the Chambers of Counselors, rearrangement of the regulations of Ministry of Education PCG according to the comprehensive developmental model, employment of school counselors staff at school and RAM instead of guidance teacher staff, failure to pay tuition fees to "guidance teachers, assistant managers and principals" who help the students in the courses related to school counseling practices, assignment of guidance teachers to more than one school, accreditation of programs providing counselor education, coverage of mental health services provided by counselors in mental health law, and re-giving of "guidance teacher staff" in kindergartens. Each title is explained under the subtitles of "requirements", "At what stage?" and "What should be done / started?". In the conclusions part there are some recommendations are included.

Keywords. Counselor education and laws and regulations arrangements.

Ragıp Özyürek
İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye
e-mail: r.ozyurek@gmail.com

Geliş / Received: 24 Şubat/February 2019
Düzeltilme / Revision: 26 Temmuz/July 2019
Kabul / Accepted: 18 Ağustos/August 2019

“Savunuculuğun ikinci yolu ise, milletvekilleriyle etkili iletişim kurmanın kurallarını bilmektir. Argo kullanımı, aşırılık veya tutarsız olma psikolojik danışmanın sunumunu zedeleyebilir. Bir başka deyişle, organize olmak, öz olmak ve belirli eylemleri savunmada somut olmak önemlidir. Esneklik ve karşıt bakış açılarını bekleme başarılı olmak için önemlidir.” (Gladding, 2013, s.52).

Uzun bir süredir, psikolojik danışmanların, psikolojik danışman eğitimcilerinin ve Türk PDR-DER yönetim kurullarının “psikolojik danışman eğitimi ve mesleğin profesyonel kimlik gelişimi için gereksinim duyulan yasa ve yönetmelik düzenlemeleri” konusunda önemli mücadeleler verdiklerini gözlemlemekteyim - örneğin yazar olarak 1986 yılında lisans eğitiminden mezun oldum. Ne yazık ki bunca çabaya karşın, profesyonel kimlik gelişimi sürecinde yeterli ilerlemeler sağlanamamaktadır. Hatta daha fazla olumsuzlukla karşılaştığımız olmuştur. Bu makalenin kaleme alınmasının amacı da bu konuda “profesyonel bir hafıza” ya da “bir yol haritası” oluşturabilmektir. Özellikle yeni kuşak psikolojik danışmanların çalışmalarını organize ederken bütünü görebilmeleri ve enerjilerini daha verimli harcamalarına destek olmak amaçlanmıştır. Kuşkusuz başka yazarlar eklemeler ya da çıkarmalar yapmak isteyebilirler, ancak bu yazıda ele alınan yasa ve yönetmelik düzenlemeleri şu 11 başlık doğrultusunda ele alınmıştır:

I-Mesleki Yeterlilik Kurumu’nda Psikolojik Danışman, Kariyer Psikolojik Danışmanı ve Okul Psikolojik Danışmanı yeterliklerinin tanımlanması,

II-Psikolojik danışman unvanı ile PDR mezunlarının devlet kuruluşlarında istihdamı,

III-PDR anabilim dallarının eğitim fakültelerinde bölüm olmaları,

IV-Psikolojik Danışmanlar Odaları ile Psikolojik Danışmanlar Birliği yasasının çıkması,

V-MEB PDR Hizmetleri Yönetmeliğinin kapsamlı gelişimsel modele göre yeniden düzenlenmesi,

VI-Okul ve RAM'larda rehberlik öğretmenliği kadrosu yerine, okul psikolojik danışmanlarının istihdam edilmesi,

VII-Okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarıyla ilgili derslerde, uygulama öğrencilerine yardım eden "rehberlik öğretmenlerine, müdür yardımcılara ve müdürlere" ders ücreti ödenmemesi,

VIII-Rehberlik öğretmenlerinin birden fazla okulda görevlendirilmesi,

IX-Psikolojik danışman eğitimi veren programların akreditasyonu,

X-Ruh sağlığı yasasında psikolojik danışmanların sağlayacağı ruh sağlığı hizmetlerinin kapsanması,

XI-Anaokullarındaki "rehberlik öğretmenliği" kadrosunun yeniden verilmesi.

Bu başlıklara göre gerekli yasa ve yönetmelik düzenlemeleri ele alınırken, her bir madde için "Gereksinimler, 'Ne aşamada?' ve 'Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekiyor?'" başlıklarına göre açıklamalar yapılmıştır.

I-Mesleki Yeterlilik Kurumu'nda Psikolojik Danışman, Kariyer Psikolojik Danışmanı ve Okul Psikolojik Danışmanı yeterliklerinin tanımlanması

Gereksinimler

Bu üç alanda Türk PDR-DER Yönetim Kurulu tarafından oluşturulan komisyonların toplantılar yapması ve Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından istenildiği gibi (a) standart ve (b) yeterliliklerin belirlenmesi, MYK tarafından onaylanan bu standart ya da yeterliliklerin Resmi Gazete'de yayımlanması gereklidir.

Ne Aşamada?

Psikolojik Danışman (Seviye 6), Kariyer Psikolojik Danışmanı (Seviye 7), Okul Psikolojik Danışmanı (Seviye 7) Ulusal Meslek Standartlarının hazırlanması için 09.06.2015 tarihinde Mesleki Yeterlilik Kurumu ve Türk PDR-DER arasında protokol imzalandı. Genel Merkez Yönetim Kurulu tarafından komisyonlar belirlendi ve çalışılmaya başlandı. Komisyon raporları 28.07.2016 tarihinde MYK'ya teslim edildi. Eşzamanlı olarak Dernek web sayfasında standartlar

askıya çıkarıldı ve 14.10.2016 tarihine kadar görüşler alındı. Bunun yanı sıra MYK Türkiye çapında tüm ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin görüşlerini aldı. Standartlar 22.05.2017 tarihinde Eğitim Sektör Komitesine sunuldu. MYK tarafından kabul edilen ulusal meslek standartlarımız 01.10.2017 tarihli Resmi Gazete’de yayımlandı. Şimdi mesleki yeterliliklerin belirlenmesi için yine Türk PDR-DER tarafından komisyonların oluşturulması gerekmektedir. 2018 yılının son aylarında MYK’ya yeterliliklerle ilgili bu yeni sürecin başvurusu yapılmıştır.

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

Mesleki yeterliliklerin belirlenmesinin ardından, psikolojik danışman, kariyer psikolojik danışmanı ya da okul psikolojik danışmanı yeterlilikleriyle ilgili sınav sorularının hazırlanması gerekmektedir. En son aşama açılacak sınavlarda başarılı olan kişiler MYK onaylı yeterlilik belgelerini alabilirler. Haliyle bu sınavlara da PDR anabilim dalı mezunlarının alınması gerekmektedir. Bunların yanı sıra aile psikolojik danışmanı, klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanı, rehabilitasyon psikolojik danışmanı uzmanlık dalları ile ilgili çalışmalara da başlanması gereklidir.

II-Psikolojik danışman unvanı ile PDR mezunlarının devlet kuruluşlarında istihdamı

Gereksinimler

Bu amaçla, Devlet kuruluşlarındaki herhangi bir genel müdürlük tarafından PDR anabilim dalı mezunlarının “psikolojik danışman” kadro unvanı ile istihdam edilmesi gereksinimi doğmalı ve bu genel müdür ya da ilgili Bakanlık tarafından talepte bulunulması gerekmektedir.

Ne Aşamada?

Türk PDR-DER Yönetim Kurulu üyeleri belirli zamanlarda Devlet Personel Daire Başkanlığını ziyaret etmişlerdir. Ancak herhangi bir ilerleme yaşanmamıştır. İlerleme yaşanması için özellikle genel müdürler ya da bakanlıklar düzeyinde bir talep olması gereklidir. Örneğin, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim Rehberlik Genel Müdürlüğü gibi genel müdürlükler kurumlarında psikolojik danışman çalıştırma gereksiniminde olduklarıyla ilgili taleplerini Bakanlıklarına iletmelidirler (Bkz., Aslan, 2015; Şen, 2006).

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

Öncelikle, psikolojik danışmanların (PDR AD mezunlarının) istihdamına hangi genel müdürlüklerin gereksinim duyabilecekleri düşünülmelidir. Ayrıca, psikolojik danışmanların bu gereksinimi karşılayacak yeterlikte bir eğitim alıp almadıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Bu Bakanlıklar, Genel Müdürlükler, Devlet kuruluşları ve istihdam edilecek kurumların bir kısmı şu genel müdürlükler olabilir:

-Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İŞKUR Genel Müdürlüğü 81 il temsilciliği İŞKUR Büroları

-MEB Özel Eğitim Rehberlik Genel Müdürlüğü; rehberlik araştırma merkezleri ile okullar

-MEB İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü; rehberlik araştırma merkezleri ile okullar

-Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

-Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifhaneleri Genel Müdürlüğü; cezaevleri

-Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu; hastaneler

-YÖK; üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik birimleri

-İçişleri Bakanlığı, Emniyet Teşkilatı; psikolojik danışma ve rehberlik birimleri

-Milli Savunma Bakanlığı; psikolojik danışma ve rehberlik birimleri, vb.

Psikolojik danışmanları istihdam etmek isteyen bir genel müdürlükten bu doğrultuda resmi bir yazının Devlet Personel Daire Başkanlığına göndermelidir. Bunun için “Kadro İhdası, Serbest Bırakma ve Kadro Değişikliği İle Kadroların Kullanım Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik” doğrultusunda “*Yeni hizmet birimlerinin kurulması veya hizmet genişlemesi dolayısıyla ihtiyaç duyulan kadrolarla ilgili olarak birimler itibarıyla yapılacak iş analizi ve değerlendirme sonuçları,*” vb. çalışmalar yapılacaktır. Bu noktada psikolojik danışmanlar olarak kendimize sormamız gereken sorular şunlardır:

-Bu genel müdürlükler ya da Devletin ilgili kuruluşlarının genel müdürleri kadrolarında psikolojik danışman istihdam edilmesi gibi bir gereksinim duymakta mıdır?

-Psikolojik danışman eğitimcileri bu genel müdürlüklerin çalışmalarını kolaylaştıran çalışmalar yapmakta mıdır?

-PDR öğrencileri bu kurumlarda staj ya da uygulamalar yaparak bu kurumlarda psikolojik danışman olarak yetişmeye hazır hale gelmekte midir?

Sorulması gereken sorular ya da tartışılması gerekli konular bu kadarla sınırlı değildir. Ele alınması ve karara varılması gereken bir konu da şudur: Genel müdürlükler, psikolojik danışman kadrosunun ihdas edilmesi ve bu kadroda PDR mezunlarının istihdam edilmesi amacıyla, hangi **hizmet sınıfı**, unvan ile aylık alınan derece ve ek göstergeler önerebilirler? Belki de en öncelikli konu, psikolojik danışman kadrosunun ihdas edilmesinde, hangi hizmet sınıfının seçileceğine karar verilmesi gerektiğidir. Bu konu psikolojik danışman eğitimcilerinin vermesi gereken önemli bir konudur. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu) tarafından geliştirilen Eğitimin Uluslararası Sınıflama Standardı (ISCED; International Standard Classification of Education), eğitim istatistiklerinin ve karşılaştırılabilir göstergelerin toplanması, derlenmesi ve bunların gerek ulusal, gerek uluslararası düzeyde sunumu için tasarlanan uygun bir araçtır (<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=12>). Yükseköğretim Kurulu tarafından tüm meslek alanlarının Mesleki Yeterlikler Kurumu'nun sınıflaması ile uyumlu olacak şekilde kodlanması istendi (Arslan, 2015). Psikolojik danışman eğitimcilerinin desteği ile; **ISCED Sınıflamasında, Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanı**, 'Sağlık ve refah' genel alanı, 'Sosyal Hizmetler' ISCED temel alan kodu altında, 76 numara kapsamında '**Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık**' başlığı altına alınmıştır. Dolayısı ile genel müdürlükler de psikolojik danışman kadrosunda istihdam edileceklerin unvan, derece ve göstergelerinin belirlemek amacıyla; "*I Sayılı Cetvel Hizmet Sınıfları İtibarıyla Unvan veya Aylık Alınan Derecelere Göre Ek Göstergeler*" kapsamında "*III SAĞLIK HİZMETLERİ SINIFI*"na göre, "**Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık**" başlığına uygun olarak istihdam edilecekler için "Diğer sağlık bilimleri lisansiyerleri ya da "Yükseköğrenim görenler" unvanlarına göre kadro ihdası yapılabilirler. Eğer Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık başlığı değil de "*IV EĞİTİM VE ÖĞRETİM HİZMETLERİ SINIFI*"na göre ihdas edilmeleri gerekirse de bu kez "Öğretmen ve diğer personel" unvanına göre kadro ihdası yapılabilir. PDR mezunlarının büyük çoğunluğu MEB kadrolarından istihdam edildikleri için doğal olarak, IV Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı akla yatkın görünmektedir. Diğer yandan, birçok

psikolojik danışmana diğer bakanlık kadrolarında da gereksinim duyulacağı için III Sağlık Hizmetleri Sınıfı da uygundur.

Psikolojik danışman unvanı ayrıca bir kararnamede “**PDR mezunlarına psikolojik danışman denir.**” ifadesinin yazılması da yeterli olabilir. Bu amaçla yukarıda bahsedilen kadro ihdası ile ilgili yönetmeliğe göre, “*Devlet Personel Dairesi ile Maliye ve Gümrük Bakanlığında ikişer temsilci ile ilgili kurum veya kuruluşun temsilcisinden teşekkül eden Komisyon tarafından incelenir ve belirlenen görüş, tutanak düzenlenerek, ilgili Bakanlığa ve Başbakanlığa bildirilir.*” Daha sonra da Başbakanlığa sevk için “*İlgili Bakanlıkça hazırlanacak kadro ihdasını öngören Kanun veya Kararname taslakları Komisyonun görüşü aynen eklenerek ilgili kuruma sunulur.*”

Bu genel müdürlüklerin hazırlaması gereken cetvel nedir? Yukarıda değinilen “sınıf, unvan, ek gösterge, derece,...” gibi bilgiler doğrultusunda aşağıdaki cetvelin hazırlanması gerekmektedir. Şekil 1’de bu cetvel gösterilmiştir.

(1) SAYILI CETVEL

KURUMU:

TEŞKİLATI:

İhdası İstenilen Kadrolar

<i>Sınıf</i>	<i>Ünvan</i>	<i>Ek gösterge</i>	<i>Derece</i>	<i>Serbest Kadro adedi</i>	<i>Tutulan Kadro adedi</i>	<i>TOPLAM</i>
--------------	--------------	--------------------	---------------	--------------------------------	------------------------------------	---------------

Şekil 1. Psikolojik danışman kadro ihdası için genel müdürlüklerin hazırlaması gereken cetvel.

Bunlardan başka, **T.C. Üniversitelerarası Kurul** (ÜAK) Mesleki Unvanları Belirleme Komisyonu’nun görüşleri de önemli olabilir. Çünkü “Üniversitelerin PDR anabilim dalından mezun olanlara ne unvan verilir?” sorusunun yanıtlanması da önemlidir. Bunun için “**Mesleki Unvanları Belirleme Komisyonu**” tarafından belirlenecek görüş önemlidir. Bu komisyon; “2547 Sayılı Kanununun 43. maddesi uyarınca unvanlar konusunda Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca gönderilen konuları incelemek ve Üniversitelerarası Kurul’a görüş bildirmek üzere Konsey Başkanlarının oluşturduğu komisyondur.” Konseyler ise “Sosyal Bilimler Eğitim Konseyi, Tıp - Sağlık Bilimleri Eğitim

Konseyi, Ziraat - Orman ve Su Ürünleri Eğitim Konseyi, Fen-Teknik Bilimleri Eğitim Konseyi ve Sanat Dalları Eğitim Konseyi”dir. Her bir konsey üyesi, yükseköğretim kuruluşlarının rektör ya da üst düzey yöneticileri olmaktadır. Dolayısıyla, psikolojik danışmanların, psikolojik danışman eğitimcilerinin bu komisyonlarda etkin rol oynaması oldukça yararlıdır.

Yapılması gerekenlerden birisi de okul, klinik ruh sağlığı, kariyer, evlilik ve aile psikolojik danışmanlığı gibi uzmanlık dallarında ve bu isimlerle yüksek lisans programları açılmasıdır. Böylece, yukarıda sıralanan Bakanlık ya da genel müdürlüklerde psikolojik danışman istihdamının ne kadar yararlı olduğu daha hızlı anlaşılabilir. Bu programlardan kariyer psikolojik danışmanlığı yüksek lisans programı Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uzaktan Eğitim programları arasında, okul psikolojik danışmanlığı tezli yüksek lisans programı Biruni Üniversitesi’nde açılmıştır. Ancak İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü gibi enstitülerde de “kariyer danışmanlığı” isminde programlar açılabilen ve kayıt-kabul koşullarında “Başvuru için ‘4 yıllık’ herhangi bir lisans programından mezun olmak yeterlidir.” gibi ifadeler yer almaktadır. Psikolojik danışmanların disiplinlerarası çalışmalar yürütmesi gerekir. Diğer yandan, uzmanlık eğitimlerine özellikle de bilimsel hazırlık eğitimi almadan PDR mezuniyeti olmayanlar / alandışı mezunların alınması, belirgin biçimde eğitimin kalitesini düşürmektedir.

Türk PDR-DER tarafından, psikolojik danışman eğitiminde standartlar belirlenmesi amacıyla, “**Psikolojik Danışman Eğitimi ve Süpervizyonu**” başlığı ile sempozyumlar düzenlemesi de önemlidir. Bu süpervizyonlar sayesinde, psikolojik danışman eğitimcileri derslerin standartlarını oluşturabilir ve bunlar Türk PDR-DER internet sitesinde paylaşımına açılabilir. Ayrıca, akreditasyon çalışmaları sırasında da rehber olarak kullanılabilirler. Bu standartlara uygun eğitim verildiği takdirde, psikolojik danışmanların yetkinlik düzeyleri yükselir ve bir birlik oluşabilir. Türk PDR-DER Genel Merkez Yönetim Kurulları alanla ilgili birçok sorun üzerinde çalışmaktadır. Psikolojik Danışman Eğitimi ve Süpervizyonu konusunda bir komisyonun oluşturulması ya da bir derneğin kurularak Türk PDR-DER çatısı altında çalışmalar yürütmesi, Genel Merkez üzerindeki bu yükü biraz olsun hafifletecektir.

Psikolojik danışman kadrosunun ihdas edilmesi ile ilgili yapılan taleplerin artmasını desteklemek amacıyla, psikolojik danışman eğitimcileri tarafından bu uzmanlık dallarına göre sempozyumların organize edilmeye başlanması da

oldukça yarar sağlayacaktır. Örneğin, İstanbul Aydın Üniversitesi'nde 08.04.2016 tarihinde, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği ile işbirliği halinde ilk **Okul Psikolojik Danışmanlığı Sempozyumu** düzenlenmiştir. Bu sempozyumun ikincisi ise İstanbul Kültür Üniversitesi'nde 14.05.2019 tarihinde yine Dernek yönetimleri ile işbirliği halinde düzenlenmiştir. Aynı şekilde psikolojik danışman eğitimi ve süpervizyonu konusunda da sempozyumlar düzenlenmelidir. Yine Dernek ile işbirliği halinde, İstanbul Aydın Üniversitesi'nde 04.05.2015 tarihinde Psikolojik Danışman Eğitiminde Uygulamalı Derslerin Yürütülmesi isminde bir Sempozyum düzenlenmiştir. Hatta bu sempozyumda sunulan bildirilerle ilgili bir elektronik kitap yayınlanmıştır (Özyürek, 2015). Katılımcılar bu sempozyumların oldukça yararlı olduğunu ve devam edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

III-PDR anabilim dallarının eğitim fakültelerinde bölüm olmaları

Gereksinimler

Öncelikle Türk PDR-DER ile anabilim dalı başkanlıkları tarafından bir kez daha “**PDR anabilim dalının bölüm olma gerekçeleri**” kaleme alınmalıdır. YÖK Yükseköğretim Genel Kurulu tarafından eğitim fakültelerinde böyle bir düzenlemenin kabul edilmesi gereklidir. Ayrıca, uzmanlık dallarına (okul, rehabilitasyon, kariyer, klinik ruh sağlığı ile evlilik ve aile psikolojik danışmanlığı, vb.) göre yüksek lisans eğitimlerine başlanması yararlı olacaktır.

Ne Aşamada?

PDR anabilim başkanlarının 1990'lı yıllardan bu yana yaptıkları başvuruları Yükseköğretim Kurulu “2547 sayılı Kanun'un 2880 sayılı Kanun'la değişik 7 d-2 maddesi uyarınca” reddetmiştir. Bu maddede, bölüm açma yetkisinin YÖK'te olduğu yazılıdır. Örneğin, 2015 yılında Hacettepe Üniversitesi'nin başvurusu da reddedilmiştir.

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

Bu amaçla birçok kuruldan özetle “PDR anabilim dalımızın bölüm olması düşünülmektedir.” şeklinde ifade edilebilecek ve gerekçeleri belirtilen kararın oylama sonucunda çıkarılması gereklidir. Bu kararın geçirilmesi gerekli kurullar sırasıyla, eğitim bilimleri bölüm kurulu, fakülte kurulu, üniversite eğitim komisyonu ve üniversite senatosudur. Daha sonra ise, **yeniden ve bir kez daha** Yükseköğretim Genel Kurulu'na başvurmak gerekmektedir.

PDR bölümlerinin kurulması için yukarıda belirtildiği gibi uzmanlık dallarına göre yüksek lisans programları açmak için de YÖK'e başvuruda bulunmak yararlı olacaktır. Böylece, lisansüstü eğitim açısından da PDR anabilim dallarında verilen eğitimin nitelik ve niceliği artırılabilir. Bunun da topluma sağlanacak ruh sağlığı hizmetleri bakımından yararı olacaktır. Uzmanlık dallarına göre öğretim elemanları alınmaya başlanabilir ve bunun etkisi lisansüstü eğitimin kalitesinde gösterir. Örneğin, okul psikolojik danışmanlığı alanında istihdam eden öğretim üyesi sayısı artınca, yürütülen yüksek lisans ve doktora tezlerinin de sayısında belirgin bir artış olabilir. Haliyle bu olumlu gelişmelerin okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerine de yansması fazlasıyla olacaktır. Oysa PDR anabilim dallarında okul psikolojik danışmanlığı alanında uzmanlaşmak isteyen öğretim elemanının bulunması oldukça zor olmaktadır.

“Psikolojik Danışman Eğitimi ve Sempozyumu” başlığında sempozyumlar dizisinin organize edilerek, acilen psikolojik danışman eğitiminde standartların üzerinde uzlaşma sağlanması gerekmektedir. Örneğin, uygulamalı derslerin (okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları, bireyle psikolojik danışma, grupla psikolojik danışma) nasıl işleneceği ile ilgili standartların oluşturulması verilen lisans eğitiminin niteliğini artıracaktır.

Bu standartlar temelinde PDR anabilim dallarının akredite edilmesi (dışsal kalite güvencesinin) sağlanması için hazırlıkların başlatılması gerekiyor. Bu sempozyumlar bunun ilk adımları olabilir. Bu konuya aşağıdaki “IX-PDR eğitimi veren programların akreditasyonu” konusunda daha ayrıntılı değinilmiştir.

IV-Psikolojik Danışmanlar Odaları ile Psikolojik Danışmanlar Birliği yasının çıkması

Gereksinimler

Toplumda psikolojik danışma açısından “yetkisiz meslek icrası”nın önüne geçmek için çeşitli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu amaçla “Bütün Psikolojik Danışmanlar Odalarının katılımıyla Psikolojik Danışmanlar Birliği kurulur.” ifadesine uygun bir yasaya, “Özel psikolojik danışma merkezi açma yönetmeliği”ne ve bu düzenlemelerde “Yüksek lisans mezunu ve 5 yıllık deneyimi olan psikolojik danışmanların özel psikolojik danışma merkezi açması”, şeklinde ifade edilecek maddelere gereksinim vardır.

Ne Aşamada?

Birkaç yıl önce ruh sağlığı meslek mensuplarının odaları ile ilgili konu TBMM'de ele alınmaya başlanmıştı, ancak bu yasa kadük oldu. Bu yasama döneminde diğer ruh sağlığı meslek mensuplarıyla birlikte ele alınabilir.

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

Öncelikle, Türk PDR-DER ve psikolojik danışman eğitimcileri Psikolojik Danışmanlar Odası yasa teklifini hazırlamalıdır. Böyle bir teklif için önceki yıllarda bir hazırlık yapılmıştır (http://www.pdr.org.tr/upload/icerik/Meslekodasi/meslek_odasi_kanun_teklifi.pdf). Bu yasama dönemindeki milletvekilleri ile görüşmeler yaparak, yasa teklifi sunulması için girişimlerin yeniden başlatılması gereklidir. Psikologlar, sosyal hizmet ve psikiyatri dernekleri ile işbirliği sürecinin hızlandırılması yararlı olacaktır.

V-MEB PDR Hizmetleri Yönetmeliğinin kapsamlı gelişimsel modele göre yeniden düzenlenmesi.

Gereksinimler

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü ilgilileri, Türk PDR-DER ilgilileri ve okul psikolojik danışmanı eğitimcilerinin bir araya gelerek ve en kısa zamanda okul psikolojik danışmanlığı hizmetleri ile ilgili yönetmelik hazırlamaları gereklidir. Bu yönetmeliğin kapsamlı gelişimsel modeldeki kavramsallaştırmaya göre yeniden ele alınması uygun olacaktır.

Ne Aşamada?

2014 yılında bu yönetmelikle ilgili bir taslak tartışmaya açıldı. Daha sonra Bakan, Müsteşar ve Genel Müdür ile 30 civarındaki özel eğitim uzmanı, iki psikolojik danışman eğitimcisi ve Türk PDR-DER Genel Başkanı ile bir çalıştay düzenlendi. Çalıştay sonrasında Bakan yönetmelikle ilgili çalışmalara devam edilmesinin gerekli olduğunu bildirdi. Ancak tüm karşı koyuşlara rağmen 10.11.2017 tarihinde Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği çıkarıldı. Şu aşamada gerek Türk PDR-DER gerekse de sendikalar iptal davası açmış durumdadırlar. Bu makale kaleme alındığı sıralarda ise sosyal medyada yeni bir yönetmelik hazırlığı için çalışmaların başlatılacağından söz edilmektedir.

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

Türk PDR-DER yönetimi tarafından, en kısa zamanda, okul psikolojik danışmanı eğitimcileri, rehberlik öğretmenliği kadrosunda çalışmakta olan psikolojik danışmanları ve Genel Müdürlük ilgililerini biraraya getirerek, yeni bir yönetmelik taslağı hazırlanabilir. Psikolojik danışman camiasının proaktif olması açısından bu gereklidir. Özellikle, Türk PDR-DER'in her bir şube yönetiminden, il milli eğitim müdürlüklerine bu yönetmelikle ilgili yaşanan olumsuzlukların ve taleplerin iletilmesi de yararlı olacaktır.

Bu yeni yönetmelik kapsamı Mesleki Yeterlik Kurumu Okul Psikolojik Danışmanlığı Ulusal Standartlarına (https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni&msd=2) uygun biçimde hazırlanmalıdır. Örneğin; önleme hizmetleri, okul psikolojik danışmanlığı programının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi, okul psikolojik danışmanlığı yöntemleri (sınıf rehberliği, kısa süreli psikolojik danışma gibi), süpervizyon / süpervizör, terapötik beceri gibi kavramların tanımları yapılmalı, okul psikolojik danışmanlığı program yönetimi ilkeleri yazılmalı, bu program yönetiminin nasıl geliştirileceği, uygulanacağı, gerçekleştirilebileceği değerlendirilebileceği, okul psikolojik danışmanının görevleri, vb. yazılmalıdır.

VI-Okul ve RAM'larda rehberlik öğretmenliği kadrosu yerine, okul psikolojik danışmanlarının istihdam edilmesi

Gereksinimler

Talim Terbiye Kurulu (TTK) tarafından "okul psikolojik danışmanlığı" adında bir "atamaya esas olan alan" tanımlamasının yapılması gerekmektedir.

Ne Aşamada?

Ne yazık ki bu konuda herhangi bir başvuru ya da gelişme yoktur. Ancak TTK Başkanlığı lisans mezunları için "atamaya esas olan alan" ismini rehber öğretmenden "rehberlik öğretmenliği" şeklinde değiştirmiştir (20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kurul kararı, Mart 2014-2678 sayılı Tebliğler Dergisi).

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

Öncelikle yukarıdaki yasa ve yönetmelik düzenlemelerinin gerçekleşmesi yarar sağlayacaktır. Benzer biçimde MEB teşkilatlarındaki genel müdürlüklerin "psikolojik danışman / okul psikolojik danışmanı" unvanı ile personel alma

gereksiniminin Cumhurbaşkanlığı'na iletilmesi gerekmektedir. TTK Başkanlığı ile Türk PDR-DER ve okul psikolojik danışmanlarından oluşan bir uzman bir ekibin görüşme yapması yararlı olacaktır. PDR bölümlerinde “okul psikolojik danışmanlığı “yüksek lisans programlarının açılması, Türk PDR-DER ve okul psikolojik danışmanlığı alanında uzmanlaşan akademisyenler “Okul Psikolojik Danışmanlığı Sempozyumu” organizasyonlarını geleneksel hale getirmeli ve MEB genel müdürleri ile diğer bürokratlar bu sempozyumlara davet edilmelidir. Ayrıca, Okul Psikolojik Danışmanı Dergisi ile Okul Psikoloji Danışmanı e-Bülteninin yayım hayatı devam ettirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmalar bir yandan sürdürülürken, TTK Başkanlığı tarafından alınacak bir kararla “Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları'na “**Atamaya Esas Olan Alan: Okul Psikolojik Danışmanlığı**” ve “**Mezun Olduğu Yükseköğretim Programı / Fakülte: Okul Psikolojik Danışmanlığı**” ibarelerinin yazılması ve “ortak alanlar” kısmında da okul psikolojik danışmanlığı unvanının bulunmaması gerekmektedir. Psikolojik danışman camiası tarafından, okullardaki psikolojik danışma hizmetlerinin niteliğinin yükselmesi için TTK Başkanlığından bu yönde bir karar verilmesi beklenmektedir.

Bu bağlamda, öğretmenlik meslek yasasında “Okul Psikolojik Danışmanı” ile “Okul Psikolojik Danışmanlığı”nın şu şekilde tanımları yapılabilir:

Okul psikolojik danışman: Üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik programlarında lisans eğitimi almış ya da bu lisans eğitiminden sonra okul psikolojik danışmanlığı lisansüstü programlarında eğitim almış; okul psikolojik danışmanlığı programının geliştirilmesi, uygulanması, gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi sırasında; eğitim kurumlarındaki okul psikolojik danışmanlığı servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerindeki okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerini yürüten personeli ifade eder.

Okul psikolojik danışmanlığı: Öğretmen, aile ve diğer paydaşlarla işbirliği halinde, okul öncesi dönemden ortaöğretim sonuna kadar öğrencilerin akademik, kariyer ve kişisel / sosyal gelişimlerine yardımcı olmak amacıyla; bireyi tanıma tekniklerinden yararlanılarak, önleyici, geliştirici ve çözüm bulucu özellikteki okul psikolojik danışmanlığı programının geliştirilmesi, bu programın uygulanması ve değerlendirilmesi; öğrencilerle bireysel ve grupla psikolojik danışma, sınıf rehberliği gibi doğrudan etkileşime ve okuldaki ilgililerle

konsültasyon gibi dolaylı etkileşime dayalı çalışmaların nasıl yapıldığını inceleyen psikolojik danışma mesleğinin uzmanlık dallarından birisini ifade eder.

VII-Okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarıyla ilgili derslerde, uygulama öğrencilerine yardım eden “rehberlik öğretmenlerine, müdür yardımcılara ve müdürlere” ders ücreti ödenememesi

Gereksinimler

Çıkarılacak bir “staj yasası” ya da yönetmelikte, “PDR anabilim dallarında okullarda yürütülen uygulamalı dersler” şeklinde bir ibarenin bulunması gerekmektedir. MEB tarafından da “Öğretmenlik Uygulamaları” ile ilgili yönetmeliğe benzer bir yönetmelik de “Okul Psikolojik Danışmanlığı Uygulamaları” başlığı altında çıkarılmalıdır. Aynı şekilde, psikolojik danışman eğitimi verilen her bir üniversitede de “PDR Uygulamaları Dersleri ile İlgili Yönerge” hazırlanmalı ve senato tarafından onaylanmalıdır. Bu yönergede okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarının nasıl yapılacağı tanımlanmalıdır.

Ne Aşamada?

Günümüzde kapsamlı bir başvuru yok. YÖK ya da MEB'deki bürokratlarla bireysel iletişimler söz konusudur.

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

YÖK ve MEB arasında 1990'lı yıllarda yapılan protokol gereği eğitim fakültelerindeki “okul deneyimi” ve “öğretmenlik uygulaması” dersi için bu uygulamaların yapıldığı okulların müdürlerine, ilgili müdür yardımcılara ve ilgili öğretmenlere ders ücreti ödenmektedir. En son 14.06.2018 tarihinde MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan “Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge”de (<http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1961.pdf>), PDR anabilim dallarındaki “okullarda gözlem”, “mesleki rehberlik ve psikolojik danışma uygulamaları”, “alan çalışması”, “okullarda PDR uygulamaları”, “okul psikolojik danışmanlığı”, “bireyle psikolojik danışma”, “grupla psikolojik danışma”, “kurum deneyimi”, vb. derslerinin adı geçmemektedir. Benzer şekilde rehberlik araştırma merkezlerinden de bahsedilmemiştir. Bunu gerekçe göstererek, bazı eğitim fakültesi dekan ve fakülte sekreterleri, kendilerine zimmet çıkarılabilir endişesiyle, “rehberlik öğretmenleri” de dahil olmak üzere, ders ücreti ödememektedirler. Bu da psikolojik danışman eğitimcilerinin uygulama

çalışmalarını sekteye uğratmaktadır. Örneğin, bu uygulamaların yapılacağı okullardaki psikolojik danışmanlar, kendilerine ders ücreti ödenmemesinden dolayı şikayetçi olmaktadır. Haliyle bu durum uygulama okullarının bulunmasını bazı illerde güçleştirmektedir. Aynı şekilde, “stajyer” kabul eden okulların yönetici ve “rehberlik öğretmenleri” hakettikleri ders ücretini alamamaktadırlar.

Ders ücreti ödenmesinde sorun yaşayan fakültelerin anabilim dalı başkanları, fakülte dekanları aracılığıyla Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ve ayrıca, bu sorunların yaşandığı ilgili okul müdürlerinin ya da il milli eğitim müdürlüklerinin MEB'deki çeşitli genel müdürlüklere (İnsan Kaynakları, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri) yazılı başvuruda bulunup, bu sorunu açıklayan resmi yazılar göndermeleri yararlı olabilir.

Fakülte sekreterleri ile dekanların “rehberlik öğretmenlerine” ders ücreti ödenmesi konusunda tereddütte kalmaları durumunda, 2547 sayılı kanun (Madde 31) ile 657 sayılı kanunun (Madde 89) ilgili maddeleri PDR anabilim dalı başkanı tarafından gösterilebilir. Örneğin, **2547 Sayılı Kanununun 31. Maddesinde** “*Öğretim görevlileri: ... herhangi bir dersin özel bilgi ve uzmanlık isteyen konularının eğitim - öğretim ve uygulamaları için, kendi uzmanlık alanlarındaki çalışma ve eserleri ile tanınmış kişiler, süreli veya ders saati ücreti ile görevlendirilebilirler.*” şeklinde ifadeler bulunmaktadır. **657 Sayılı Kanununun 89. Maddesinde** ise “*Her derecedeki eğitim ve öğretim kurumları ile Üniversite ve Akademi, ... okul, kurs veya yaygın eğitim yapan kurumlarda ... öğretmen veya öğretim üyesi bulunmaması halinde öğretmenlere ... ücret ile ek ders görevi verilebilir.*” ifadesi yazılıdır. Bu iki kanun maddesinin olması yıllardır rehberlik öğretmenlerine ders ücreti ödemelerini engelleyen eğitim fakültesi dekanlıklarının endişelerini gereksiz yapıyor görünmektedir.

VIII-Rehberlik öğretmenlerinin birden fazla okulda görevlendirilmesi

Gereksinimler

Rehberlik öğretmenlerinin birden fazla okulda valiliklerce görevlendirilmesi kararlarının durdurulması önemli bir konudur. Bu amaçla MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 03.09.2014 tarihinde çıkarılan 2004/65 nolu Genelgenin 3. maddesi ile 14.10.2005 tarihinde çıkarılan 2005/95 nolu Genelgenin 4. maddesinin iptal edilmesi gereklidir. Bu

genelgelerde, okullarda rehberlik öğretmenlerinin dengeli dağıtımından ya da personel ihtiyacının giderilmesinden söz edilmektedir.

Ne Aşamada?

Genelgelerin iptali için gerekli girişimler yeterli değildir. Sendika avukatlarının itirazları mahkeme heyetleri tarafından kabul edilmektedir.

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

Çeşitli sendikaların avukatları, Valiliklerin “*birden fazla okulda geçici görevlendirme*” kararlarının iptal edilmesi için mahkemelere başvurarak itiraz etmektedir. Bu nedenle, birden fazla okulda geçici görevlendirilen rehberlik öğretmenlerine, önceki iptal başvurularının mahkemelerce kabul edildiği kararlarını iletmek gereklidir. Örneğin, Sakarya Bölge İdare Mahkemesi’nde (Esas No: 2015/9 ve Karar No: 2015/1641) “*dengeli bir rehber öğretmen dağılımının atama yoluyla*” giderilmesi gerekçesiyle, Valiliğin bu kararı iptal edilmiştir. Türk PDR-DER ya da psikolojik danışmanlar, mahkemelerde müdahil olma isteklerinde bulunmuşlardır, ancak “*düzenlemeden etkilenmediği*” gerekçesiyle mahkeme heyeti tarafından bu istekler kabul edilmemiştir.

Bahsedilen genelgelerin iptal edilmesi için Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile görüşmelerin başlatılması gereklidir. Görüşmelerde bu konuda yapılmış araştırma bulguları sunulabilir. Bu genelgeler nedeniyle, bir okulda çalışmaya başlayan rehberlik öğretmenleri, ilerleyen aylarda farklı okullarda da çalışmaya başlamak zorunda kalmaktadırlar. Öyle ki bazı rehberlik öğretmenlerinin haftanın beş gününde farklı bir okulda görevlendirildiği ve okulöncesinden liseye kadar farklı kademelerde çalışmak zorunda kaldığı gözlenmiştir. Haliyle bunun sonucunda psikolojik danışmanların hem kariyer hem de ailevi sorunlar yaşadıkları ve gittikleri okullardaki performanslarının düştüğü belirlenmiştir (Dağ ve ark., 2009). Hafta boyunca okulda olmayan bir psikolojik danışmandan hem öğrenciler hem de öğretmenler yeterli verimi alamamaktadırlar, velilerin de aynı şekilde görüşme yapma konusundaki istekleri azalabilmektedir.

IX-Psikolojik danışman eğitimi veren programların akreditasyonu

Gereksinimler

Türk PDR-DER’in şemsiyesi altında kurulacak yeni bir derneğin (Psikolojik Danışman Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği -

PDEDAD), psikolojik danışma ve rehberlik programlarını akredite edecek (dışsal kalite güvencesi verecek) bir kuruluş kurulması ve Yükseköğretim Kalite Kurulu'ndan (YÖKAK) "Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi"nin alınması.

Ne Aşamada?

Türk PDR-DER tarafından dikkate değer bir girişim henüz başlatılmamıştır. Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD) tarafından 24-25.12.2016 tarihleri arasında bir çalıştay düzenlendi. Bu çalıştayda RPD eğitimi standartları ve akreditasyon süreci geliştirme çalıştay da yapılmış oldu. EPDAD aynı zamanda Öğretmen Eğitiminde Program Değerlendirme ve Akreditasyon El Kitabı (http://epdad.org/wp-content/uploads/2017/12/akr_el_kitabi.pdf) hazırlamış durumdadır. Aynı dernek "Rehberlik ve Psikolojik Danışma (RPD) Lisans Eğitimi Standartları" başlığı altında da standartlar oluşturmuştur (<https://epdad.org/wp-content/uploads/2017/09/RPD-L.E.S-241216.pdf>). Bu standartlara göre çeşitli üniversitelerimizin PDR programları akredite edilmeye başlanmıştır.

Diğer camialar tarafından kurulan dernekler (örneğin, Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği, Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği, Mimarlık Akreditasyon Kurulu, Türk Psikologlar Derneği, [TPD], Türkiye Psikiyatri Derneği), YÖK / YÖKAK tarafından tescil edilmiş ve belirli bir ücret karşılığında ilgili programların akreditasyonlarını yapmaya başlamışlardır. TPD Hacettepe, Ankara, Boğaziçi Üniversiteleri gibi 11 üniversitenin psikoloji bölümlerini akredite ettiğini 05.02.2018 tarihi itibarıyla internet sayfasında duyurmaktadır. TPD ayrıca bir akreditasyon el kitabı ve psikoloji eğitimi için asgari standartları hazırlayabilmiştir (<http://www.psikolog.org.tr/index.php?Detail=1063>).

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekir?

YÖKAK tarafından oluşturulan "Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ölçütleri"ne göre "*Kuruluş; organizasyonel yapılanması, operasyonel süreçleri ve resmi sonuçların sorumluluğunu açısından bağımsız hareket etmelidir.*" Bu ölçüte göre Türk PDR-DER ve anabilim dalı başkanları tarafından birlikte yeni bir dernek kurulması girişimleri başlatılmalıdır. Örneğin; PDEDAD tüzüğü, çalışma esasları yönergesi, değerlendirme esasları ile ilgili yönergeler, arşivleme esasları yönergesi, etik kurallar kılavuzu gibi çalışmaların başlatılması

gerekmektedir. Ayrıca, PDEDAD için mali bağımsızlığın kanıtlanması ve ofis sağlanması gibi ölçütlerin de karşılanması gereklidir.

Ne yazık ki EPDAD'ın RPD programları için hazırlanan standartları psikolojik danışman eğitiminin niteliğinin yükseltilmesi için çok yeterli değildir. Örneğin, öğretmenler için “okul deneyimi” ve “öğretmenlik uygulaması” gibi ders isimleri net biçimde ifade edilirken, psikolojik danışmanların aldıkları uygulamalı ders isimlerinden ya da süpervizyon gibi alanın önemli kavramlarından bahsedilmemiştir. Öğretmenlik uygulamasına yönelik standartlar için oluşturulmuş ölçütlerin benzerleri psikolojik danışma mesleği için de kullanılmış, sanki psikolojik danışman eğitiminin kendisine özgü gereksinimleri yok gibi davranılmıştır.

Öncelikle psikolojik danışman eğitimi ya da uygulamalı dersler gibi dersler için “asgari standartların” belirlenmesi gereklidir. Bu amaçla, yukarıda vurgulanan “Psikolojik Danışman Eğitimi ve Süpervizyonu” çalıştaylarıyla öğretim üyelerinin – **hemen şimdi** – biraraya gelerek hazırlanmaya başlaması gerekmektedir. Ayrıca, uluslararası akreditasyon dernekleri ile (örneğin, The Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs - CACREP) işbirliği süreci başlatılmalıdır. Ayrıca, tıpkı CACREP gibi PDEDAD da MEB gibi bakanlıklarda ya da üniversitelerde verilecek okul psikolojik danışmanlığı, kariyer psikolojik danışmanlığı eğitimi gibi eğitimlerin sertifikalandırılmasında da aktif bir rol oynamalıdır.

X-Ruh sağlığı yasasında psikolojik danışmanların sağlayacağı ruh sağlığı hizmetlerinin kapsanması

Gereksinimler

Psikolojik danışman unvanının resmîyet kazanması, psikolojik danışman eğitiminde bireyle psikolojik danışma uygulamaları gibi uygulamalı derslerin yasal zeminde yapılması ve psikolojik danışmanlar tarafından sağlanan ruh sağlığı hizmetlerinin sekteye uğramaması için bir ruh sağlığı yasasının çıkarılması ve bu yasa da bahsedilen konuların yazılması gerekmektedir.

Psikolojik danışma ve rehberlik programlarında ise okul psikolojik danışmanlığı, bireyle ve grupla psikolojik danışma gibi uygulamalı dersler bulunmaktadır. Öğrenciler, öğrenci olarak bu derslerde kendilerine verilen sorumlulukları yerine getirmeleri gerektiği için yasal sorumluluk sahibi olmayabilirler. Ancak bir psikiyatr ile bağlantısı olmayan (aşağıda bu ifadenin gerekçesi açıklanmıştır)

üniversitelerde ise psikolojik danışman eğitimcileri ve üniversite rektörlüklerinin bir yasal düzenlemeyle desteklenmesi gereklidir.

Ne Aşamada?

Ruh sağlığı hizmetlerinin düzenlenmesine ilişkin bir yasa bulunmamaktadır. Ancak bu konuda, “1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun” ile “Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik” kapsamında ruh sağlığı çalışanlarının görev tanımları yapılmıştır. Psikolojik danışmanlarla ilgili olarak ne bu yasa da ne de bu yönetmelikte herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bahsedilen yönetmelikte ise hastalıklarla ilgili durumlarda çalışırken klinik psikologlar da dahil olmak üzere, “psikiyatri uzmanlarına bağlıdır” şeklinde ifadeler bulunmaktadır. Haliyle özel psikolojik danışma merkezleri gibi iş yerlerini açmaları halinde, klinik psikologların psikiyatri uzmanlarına bağlı olduklarını kanıtlamaları gerekecektir. Buna paralel biçimde, Türkiye Psikiyatri Derneği internet sitesinde şu şekilde bir açıklama bulunmaktadır (<http://www.psikiyatri.org.tr/halka-yonelik/6/ruh-sagligi-calisanlari-gorev-tanimlamasi>): “Danışmanlık ve rehberlik dışında psikiyatrik hastalıkların tanı ve tedavi süreçlerinde yer alamazlar. Danışmanlar bilimsel geçerliliği kabul edilmiş uluslararası tanınırlığı olan standardize eğitim aldıklarını belgelendirdikleri takdirde ilgili alanda bazı terapi yaklaşımlarını psikiyatri bekimi sorumluluğunda uygulayabilirler.” Benzer bir açıklama da gelecek yıllarda açılmasını umut ettiğimiz klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı alanındaki lisansüstü eğitimle ilgilidir (<http://www.psikiyatri.org.tr/halka-yonelik/6/ruh-sagligi-calisanlari-gorev-tanimlamasi>): “Dört yıllık fen edebiyat fakültesi psikoloji bölümü mezunları ile eğitim fakültelerinin psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünü mezunları öğrenimleri süresince hemen hiç bir kurumda yapılandırılmış, müfredatı kabul edilmiş ve uygulaması denetlenen bir klinik stajı yapmamaktadır. Kurumdan kuruma değişen 15 gün veya bir aylık süreler boyunca hastane ortamında bulunmak dışında ruhsal hastalığı olan kişilerle karşılaşmamaktadırlar.” Benzer şekilde, “Oysa klinik ortamda çalışacak ve hasta görececek psikologların da, psikiyatri hemşirelerinde olduğu gibi diğer tüm sağlık mensuplarıyla birlikte yüksek lisans ve doktora programlarını, sağlık bilimleri enstitülerinde yapmaları gerekmektedir. Sağlık bilimleri enstitüsü bu programlara katılanların klinik ortamda ve hastanede hasta görme ve tanı tedavi sürecine katkıda bulunma eğitimi almalarını sağlayacaktır.” Sonuçta, psikolojik danışmanlar tarafından bir psikolojik danışma merkezi, aile danışma merkezi ya da rehabilitasyon eğitim kurumu açmak isteseler, bunlar sırasıyla, Sağlık Bakanlığı, Aile, Çalışma ve

Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve MEB'in iznine bağlıdır. Özellikle psikolojik danışma merkezlerinde psikiyatr çalıştırılması gerekebilir.

Türkiye'de kısaca açıklanan bu ve diğer gelişmelerin de etkisiyle, TBMM'de bir psikolojik danışman olan 26. dönem Aydın Milletvekili Deniz Depboylu tarafından ruh sağlığı yasa tasarısı hazırlıklarına başlandı. İlk olarak 08.12.2016 tarihinde yapılan toplantıdan bu yana çok yoğun bir çalışmanın içerisine girilerek, toplamda 12 toplantı ile "Ruh Sağlığı Yasa Tasarısı" tamamlandı. Paylaşımına açılan bu tasarı (http://www.pdr.org.tr/Icerik_Detay.asp?Icerik=980#.Wng3ka5l IV) için kamuoyundan geribildirimler alındı. Hazırlık sürecinde psikolojik danışmanlar oldukça etkin bir rol oynadılar. Yasa taslağında, psikolojik danışmanların profesyonel kimlik gelişimlerini ve hizmetlerini doğrudan ilgilendirecek maddeler bulunmaktadır. Örneğin, sosyal destek, gelişimsel destek, psikosoyal destek, toplum temelli ruh sağlığı hizmetleri, bilgilendirilmiş onay, psikolojik danışman, koruyucu-önleyici ruh sağlığı hizmeti gibi konuların tanımlanmış olması; koruyucu, önleyici ve geliştirici ruh sağlığı hizmetlerinin neler olduğu; hizmet sunan kişilerin hakları gibi birçok konuda düzenlemeler maddeler halinde sıralanmıştır. Daha sonra da kamuoyundan gelen geribildirimler değerlendirilmiştir. Ancak önceki yasama döneminin sona ermesiyle kadük olan bu yasa taslağı, bir an önce yasa teklifi haline getirilmeli ve yasalaştırılmalıdır.

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

Türk PDR-DER, psikolojik danışmanlar ve psikolojik danışmanlar en kısa zamanda "Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Sempozyumu" organizasyonlarını başlatmalıdır. Sağlık Bakanlığı bürokratları bu sempozyumlara davet edilmelidir. Ayrıca, yine uzmanlık alanında da lisansüstü eğitimler açılmalı, bilimsel dergi ya da bültenler çıkarılmalıdır. Mesleki Yeterlik Kurumu'na klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanı ulusal standartları ve yeterlikleri için başvurulmalıdır.

XI-Anaokullarındaki "rehberlik öğretmenliği" kadrosunun yeniden verilmesi.

Gereksinimler

Anaokullarında "rehberlik öğretmenliği" kadrosunun yeniden verilmesinin ardından, anaokullarında psikolojik danışmanların istihdam edilmeye başlanması.

Ne Aşamada?

MEB'e Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik 18.06.2014 tarih ve 23782 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdi ve 1999 yılındaki yönetmelik kaldırıldı. 1999 yılındaki yönetmelikte “rehberlik servisleri için; **bağımsız anaokullarına 1 rehber öğretmen kadrosu verileceği...**” ibaresi yer almaktaydı. Diğer yandan, 2014 yılındaki yönetmelikte ise bağımsız anaokullarıyla ilgili herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir (21. madde). Böylece, bağımsız anaokullarında rehber öğretmen norm kadrosu kaldırılmıştır ve özellikle öğrenci sayısının 500'ün altında olan anaokullarında rehber öğretmen atamasına gerek olmamıştır. Ayrıca, mevcudu 500 ve üzerinde olan anaokulu sayısı da çok az bulunmaktadır.

Bir sendika tarafından norm kadroyla ilgili yapılan başvuru sonrasında, Danıştay 16. Dairesi 2015/10784 esas nolu kararında, önce MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde “ana sınıfı öğretmeni” ile “rehber öğretmen” tanımlarına değinilerek, “... ana sınıfı öğretmenlerinin mezun oldukları yükseköğretim programları arasında rehber öğretmenliğe kaynaklık eden yükseköğretim...” programları bulunmaması nedeniyle, buna göre, “... **rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sunumunda, rehber öğretmen ile ana sınıfı öğretmenlerinin konumları birbirinden farklıdır.**” sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, koruyucu ve önleyici PDR hizmetlerine gereksinim olduğu belirtilmiş ve herhangi bir bilimsel değerlendirmeye dayanılmadan böyle bir değişiklik yapıldığı ifade edilmiştir. Bu “mütalaalar” sonucunda, 2014 yılındaki yeni yönetmelikte bulunan bu 21. maddedeki “... **'bağımsız anaokulları'** ibaresine ilişkin eksik...” düzenleme ile ilgili yürütmenin durdurulması isteminin kabulüne **oybirliği** ile karar verilmiştir.

Diğer yandan, 15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişiminin ardından yürürlüğe giren Olağanüstü Hal döneminde, MEB, 6/10/2016 tarihli ve 10879746 sayılı yazı ile "*Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*"in yürürlüğe konulması için başvuruda bulunmuştur. Ardından, Bakanlar Kurulu'nca 17/10/2016 tarihinde bu yeni yönetmeliğin yürürlüğe konulması kararlaştırılmıştır. Bu yönetmeliğe göre, 25.10.2016 tarihinde yayımlanan Resmi Gazetede, norm kadrolara ilişkin yönetmelikte “**Anaokulları hariç olmak üzere...**” ibaresi eklenerek, anaokullarından rehberlik

öğretmenliği kadrosu kaldırılmıştır. Ancak yine bir sendika tarafından Danıştay'a 25.11.2016 tarihinde yapılan başvurunun ardından, 23.05.2017 tarihinde Danıştay İkinci Dairesi tarafından “**Anaokulları hariç olmak üzere,...**” ibaresinin eklenmesi ile ilgili yürürlüğün durdurulmasına oy birliği ile karar verilmiştir (Esas No: 2016 / 15896) (<http://www.egitimis.org.tr/guncel/sendika-haberleri/danistay-anaokullarinda-rehber-ogretmen-normunun-kaldirilmasini-durdurdu-2430/#.WZq8LD5JbIU>). Diğer yandan, bu karardan sonra bir düzenleme bir dönem yapılmamış, “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” (Karar Sayısı: 2017/10939) çıkarılmış, ardından da anaokullarına yeniden norm kadro verilmiştir. Yeni yönetmeliğin ardından ise 2018 haziran döneminde atama yapılmaya başlanmıştır (<http://www.krttv.com.tr/egitim/okullarda-rehberlik-normu-kalkiyor-mu-h4469.html>). Ancak gözlemlerimize göre, henüz atamalardaki sorunlar ve belirsizlikler ne yazık ki hala devam etmektedir.

Nelerin Yapılması / Başlatılması Gerekliyor?

Başta MEB İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ilgilileri olmak üzere, tüm paydaşlara okul psikolojik danışmanlarının yürüttükleri çalışmaların daha kapsamlı biçimde tanıtılmasına devam edilmelidir. Örneğin, okulöncesi kurumlarda çocukları istismardan korumayla ilgili sınıf rehberliği programlarının uygulanması, anne baba eğitimi / konsültasyonu, duyguları tanıma ve ifade etme, iletişim becerileri gibi temel okul psikolojik danışmanlığı programlarına ilişkin sınıf rehberliği programlarının uygulanması önemlidir.

Okulöncesi öğretmenliği bölümleri ile PDR anabilim dalı öğretim üyeleri arasındaki iletişim karşılıklı olmalı ve daha güçlendirilmelidir. Örneğin, psikolojik danışman eğitimcileri okulöncesi kurumlarda yapılacak okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili çalışmalara yönelik yayınlar yapmalıdır. Ayrıca, PDR öğrencileri okulöncesi eğitim kurumlarında da uygulamalar yapmalıdır.

Sonuç

Görüldüğü gibi bir sonuç olarak, psikolojik danışmanlar, psikolojik danışman eğitimcileri ve Türk PDR-DER yönetim kurullarının şimdikinden daha çok çalışması gereklidir. Birçok maddede yapılması gereken çok çalışma vardır ve en önemlisi psikolojik danışmanların proaktif olmalarıdır. Umuyoruz ki bu makale

yeni kuşakların proaktif olmalarını destekleme konusunda bir adım atmamızı sağlayabilir.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Ragıp Özyürek. Lisans ve yüksek lisans eğitimi Hacettepe Üniversitesi, doktora eğitimini Çukurova Üniversitesi'nde psikolojik danışma ve rehberlik alanında yaptı. İstanbul Aydın Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Uzmanlık alanları, kariyer psikolojik danışmanlığı ve okul psikolojik danışmanlığıdır.

Ragıp Özyürek completed his undergraduate and graduate studies at Hacettepe University and his PhD at Çukurova University on counselor education. He works as a faculty member at Istanbul Aydın University. His areas of expertise are career counseling and school counseling.

ORCID

Ragıp Özyürek <https://orcid.org/0000-0002-7394-1325>

KAYNAKÇA

- Aslan, A. E. (2015). Psikolojik Danışman Eğitime Farklı Bir Bakış. R. Özyürek (Ed.), Psikolojik danışman eğitiminde uygulamalı derslerin yürütülmesi sempozyumu, (s. 46-60). İstanbul: Yazar.
- Gladding, S. T. (2013). *Psikolojik danışma. Kapsamlı bir meslek.* (Altıncı basımdan çeviri). (N. Voltan Acar, Çev. Ed.) Ankara: Nobel.
- Dağ, H., Türel Kırdök, A., Koçak Delen, Ü., Özyürek, R., Göksu, İ., Taycı, Ü., ve ark. (2009). İki okulda birden görevlendirilen rehber öğretmenlerin görev performansları hakkındaki görüş ve önerileri: Adana ili örneği. Adana: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Adana Şubesi.
- Özyürek, R. (2015). Psikolojik danışman eğitiminde uygulamalı derslerin yürütülmesi sempozyumu. (Ed.). e-Kitap. İstanbul: Yazar.
- Şen, H. (2006). Psikolojik danışmanların özlük sorunları I: Unvan sorunu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bülteni*, 2, 13, 37- 40.

Teşekkür: Bu makalenin yazımı sırasında değerli geribildirimlerinden dolayı F. Bilge, ve M. Bektaş ile iki anonim hakeme teşekkür ederim.

Extended Abstract

Required law and regulation arrangements for the development of professional identity of the profession and counselor education

Introduction:

1. Defining the Qualifications of Counselor, Career Counselor and School Counselor in Vocational Qualification Institute (Mesleki Yeterlilik Kurumu)

Requirements

In these three areas, it is necessary for the committees formed by the Turkish PCG- Assoc. Board of Directors to hold meetings and to determine (a) standard and (b) qualifications as required by the Vocational Qualifications Institute (VQI), and to publish these standards or qualifications approved by the VQI in the Official Gazette.

For this purpose, the qualifications of these professions should be defined in VQI.

II. Employment of the graduates of the subdepartment of Counseling and Guidance in state institutions with the title of Counselors

Requirements

For this purpose, there should be a need of any general directorate in the state institutions to employ the CG subdepartment graduates with the title of counselor and this general manager or the related ministry should make a request.

III – Making Counseling and Guidance a department in faculties of education

Requirements

First of all, the issue of “the reasons of making CG a department” should be raised by Turkish CG- Assoc. and the heads of subdepartment. This kind of arrangement in faculties of education should be accepted Higher Education Board. Also, it will be beneficial to start master programs on specializing (school, rehabilitation, career, clinical mental health and marriage and family counseling)

IV- Enacting of the Chambers of Counselors

Requirements

Some measures should be taken for “unauthorized professional execution” in terms of counseling in society. For this purpose, there is a need for articles to be expressed like a law appropriate to the statement of “Counselors association is established with the participation of all Counsellors' Chambers”, “special regulations to open a counseling center” and the provisions to be expressed in these regulations as “Only counselors

holding a master's degree with five years of experience to open a private counseling center”.

The development of these issues will pave the way for other legal arrangements related to counseling services. However, it would be useful to prepare the law draft.

V-Rearrangement of the Regulations of Ministry of Education Counseling and Guidance Services according to the comprehensive developmental model

Requirements

General Directorate of Ministry of Education Special Education and Guidance, the Turkish PCG-Assoc. and school counselor educators need to come together as soon as possible and prepare regulations on school counseling services. It would be appropriate to reconsider this regulation according to the conceptualization in the comprehensive developmental model.

VI-Employment of school counselors at schools and RAM instead of guidance teacher staff

Requirements

The definition of “the area essential to the appointment” in the name of “school counselor” should be defined by the Board of Education (BE).

It would be useful for a team of experts from BE Presidency and Turkish PCG-Assoc. and school counselors to interview.

VII- Failure to pay tuition fees to “guidance teachers, assistant managers and principals” who help the students in the courses related to school counseling practices

Requirements

An “internship law” or a regulation to be issued requires a statement of “practical courses carried out in schools in CG subdepartments”. A regulation similar to the regulation on “Teaching Practices” should be issued under the heading of “School Counseling Practices.” In the same way, “Directive on CG Applications Courses” should be prepared and approved by the senate at each university that offers counselor education. This directive should describe how to implement school counseling practices.

VIII-Assignment of guidance teachers to more than one school

Requirements

Stop the decision of the guidance teachers to be appointed by the governors in more than one school. For this purpose, Article 3 of the Circular No. 2004/65 issued on

03.09.2014 and Article 4 of the Circular No. 2005/95 issued on 14.10.2005 by the General Directorate of Ministry of Education Special Education and Guidance Services should be revoked. These circulars are about the balanced distribution of guidance teachers in schools or the elimination of staffing needs.

For this purpose, the Turkish CG-Assoc. should provide the necessary legal support to assist the members of the Headquarters and Branch management.

IX- Accreditation of Counselor Education Programs

Requirements

Establishment of a new association to be established under the umbrella of the Turkish CG-Assoc (Association for Assessment and Accreditation of Counselor Education - AAACE) which will accredit counseling and guidance programs (which will provide external quality assurance) and receiving Quality Assessment Registration Certificate from the Council of Higher Education Quality Council (HEQC).

For this, a board of founders should be established and formal procedures such as preparing a regulation should be initiated.

X-Coverage of Mental Health Services Provided by Counselors in Mental Health Law

Requirements

It is necessary to enact a mental health law and to write the topics mentioned in this law for the formalization of the title of the counselor, the application of practical courses such as individual counseling in the field of counseling on legal grounds and the prevention of disruption of the mental health services provided by the counselors.

In CG programs, there are practical courses such as school counseling, individual and group counseling. Students may not be legally responsible because they have to fulfill their responsibilities in these courses. However, in universities where there is no connection with a psychiatrist, counselor educators and university rectorships must be supported by a legal arrangement.

For this, it should be proactive to follow developments in the draft law currently in force in the Turkish Grand National Assembly.

XI-Re-giving of “Guidance Teacher Staff” in Kindergartens

Requirements

After the re-giving of “the guidance teacher staff” in the kindergartens, the start of employment of counselors in kindergartens.

For this purpose, the Ministry of Education Human Resources General Directorate should be in constant contact.